

Головань О.М.

Національна академія Національної гвардії України

Грідіна К.О.

Національна академія Національної гвардії України

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

У статті проведено аналіз використання безпілотних літальних систем правоохоронними структурами та підрозділами закордонних країн з метою визначення перспективних напрямків використання таких систем підрозділами Національної гвардії України під час виконання спеціальних завдань. Враховуючи, що розвиток Української держави і громадянського суспільства у двадцять першому столітті та його орієнтування в Європейському напрямку, передбачають безпосереднє втілення в життя найактуальніших здобутків науково-технічного прогресу, наша держава здобула членство асоціації сил жандармерії та поліції країн Європи та Середземного моря FIER (від перших літер країн-засновниць: Франція, Італія, Іспанія, Португалія), а отже і Національна гвардія України продовжує реформування та інтегрує найкращий досвід Європейських країн де важливою складовою правоохоронних органів є використання новітніх технологій. Серед передових технологічних проривів – безпілотні технології. Отже за підсумками останніх років Україна стрімко наздогнала лідерів галузі (США та Ізраїль) та ввійшла до ТОП-3 країн світу з розробки дронів (англ. drone, flyingrobot) – безпілотних літальних апаратів, дистанційно керованих (пілотованих) операторами або так званими зовнішніми пілотами. Пріоритетними напрямками використання БПЛА в діяльності підрозділів Національної гвардії України в зонах відповідальності є моніторинг, збір та фіксація інформації під час: охорони громадського порядку; проведенні масових заходів; повітряної розвідки в своїх інтересах; визначення стану правопорядку та системи охорони на об'єктах, що охороняються. Також безпілотні літальні апарати можуть ефективно використовуватися під час проведення моніторингу ділянки державного кордону, району проведення спеціальної операції та району проведення масових заходів за участі великої кількості людей.

Ключові слова: спеціальні завдання, державна та громадська безпека, безпілотні літальні системи, Національна гвардія України.

Постановка проблеми. Розвиток Української держави і громадянського суспільства у ХХІ ст., та його орієнтування в Європейському напрямку, передбачають безпосереднє втілення в життя найактуальніших здобутків науково-технічного прогресу. Наряду з цим, Україна стала членом асоціації сил жандармерії та поліції країн Європи та Середземного моря FIER (від перших літер країн-засновниць: Франція, Італія, Іспанія, Португалія), а отже і Національна гвардія України продовжує реформування та інтегрує найкращий досвід Європейських країн де важливою складовою правоохоронних органів є використання новітніх технологій [1].

Серед передових технологічних проривів – безпілотні технології. Отже за підсумками останніх років Україна стрімко наздогнала лідерів галузі

(США та Ізраїль) та ввійшла до ТОП-3 країн світу з розробки дронів (англ. drone, flyingrobot) – безпілотних літальних апаратів (БПЛА) [2], дистанційно керованих (пілотованих) операторами або так званими зовнішніми пілотами.

На даний час використання БПЛА у підрозділах гвардії має одинокий характер з перспективою на майбутнє, хоча правоохоронні органи в більшості розвинутих країн світу використовують їх для виконання різного роду завдань правоохоронної сфери і не тільки. На даний час стримуючим фактором використання такої техніки залишається неврегульованість питань фінансового і правового характеру та створення відповідних груп в штатно-посадовому розкладі підрозділів призначених для виконання відповідних завдань (забезпечення державної безпеки

і захисту державного кордону, забезпечення громадської безпеки, охорона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів та інші). Саме в цьому напрямку потрібно розвивати зусилля для реалізації зазначених завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням у сфері даної проблематики присвячено певну кількість робіт, а саме: в роботі [3, с. 84–87] проведено аналіз нормативних актів, що регулюють застосування безпілотних літальних апаратів Національною поліцією України під час правоохоронної діяльності. Зроблено акцент на недоліках у нормативних документах, якими передбачено реєстрацію, сертифікацію БПЛА, а також процедуру порядку надання дозволу на виконання ними польотів.

У науковій праці [4, с. 140] розглядається перспектива використання БПЛА для виконання завдань у військовій сфері.

В роботі [5, с. 14–17] розглянуто аспекти використання безпілотних комплексів для ведення різного виду моніторингу.

У науковій праці [6, с. 105–107] розглянуто організаційно-правові засади використання безпілотних літальних апаратів у діяльності правоохоронних органів.

Питання щодо перспектив використання БПЛА під час виконання спеціальних завдань спеціально не вивчалися. В існуючих наукових працях вказане розглядалось фрагментарно, що обумовлює необхідність наукового аналізу даних питань.

Метою роботи є окреслення перспективних напрямків використання безпілотних літальних систем підрозділами Національної гвардії України під час виконання спеціальних завдань.

Виклад основного матеріалу. Національна гвардія України (НГУ) є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [7].

Виконання гвардією завдань за призначенням, припинення правопорушень в сфері державної і громадської безпеки, терористичної діяльності та інші, в сучасних умовах припускає розробку різних технологій які дозволять швидко та ефективно реагувати на явища такого роду.

Практика показала, що ступінь захищеності держави та суспільства залежить від застосування як можна більш широкого спектру науково-практичних методик, які охоплюють різні області людських знань. Дії частин і підрозділів в складі варт та військових нарядів не завжди бувають своєчасними та результативними. Одним із основних недоліків цього є відсутність мобільності та оперативності, велика протяжність території (зони відповідальності), а також можливість отримання повної та достовірної інформації про стан оперативної обстановки.

Ефективним способом вирішення поставлених завдань є використання аеромобільних комплексів в системі силових відомств. Суб'єкти МВС та НГУ зазвичай звертаються за допомогою безпілотних літальних апаратів перед направленням особового складу для локалізації критичної (надзвичайної) ситуації [8]. БПЛА використовують для прикордонного та периметрального контролю, оповіщення, переслідування злочинців, моніторингу оперативної обстановки в зацікавленому районі та інше. Український ринок БПЛА швидко зростає. На теперішній час безпілотні авіаційні системи знаходяться на етапі зростання у всьому світі. На ринок даного сегменту сучасної техніки виходять країни які раніш не здійснювали наукового розроблення та виробництва таких високотехнологічних комплексів, а саме: Польща, Норвегія, Чехія. Безпілотними лідерами є США, Німеччина, Ізраїль, котрі набагато випередили Україну. Під час використання БПЛА на висоті польоту 100 метрів роботи двигуна майже не чути. Одними із перших хто започаткував використання БПЛА з метою охорони правопорядку стали поліцейські США. Відмінністю вітчизняного ринку безпілотних систем є слабе фінансування зі сторони держави. Окрім самих виробників БПЛА, інтерес до цієї теми виявляють компанії-дистриб'ютори таких пристроїв, виробники компонентів, програмного забезпечення, широке коло державних служб [9]. Значне місце в охороні громадського порядку та забезпечення громадської безпеки належить Національній поліції (НП) та Національній гвардії України. Саме підрозділи НП та

НГУ у взаємодії з органами державної влади на місцях здійснюють діяльність по припиненню порушень пов'язаних з громадською безпекою, використовуючи при цьому правовий і моральний вплив.

Пріоритетними напрямками використання БПЛА в діяльності підрозділів НГУ в зонах відповідальності є моніторинг, збір та фіксація інформації під час: охорони громадського порядку; проведенні масових заходів; повітряної розвідки в своїх інтересах; визначення стану правопорядку та системи охорони на об'єктах, що охороняються [10].

Системи висотного відеоспостереження на базі БПЛА є сучасними засобами контролю, спостереження, виявлення та фіксації. Ці комплекси прості у використанні, мобільні, їх характеристики дозволяють розгортання як на відкритій місцевості, так і в міських умовах в день та вночі. Дані які передаються з висоти 200–250 метрів мають зображення високої якості, що дозволяє фіксувати правопорушення і вдало маневрувати силами та засобами для їх припинення [11].

Також БПЛА можуть ефективно використовуватися під час проведення моніторингу ділянки державного кордону, району проведення спеціальної операції та району проведення масових заходів за участі великої кількості людей. Повітряний контроль дозволяє одночасно охопити значну площу розміром до 17 км², своєчасно виявляти зони конфлікту, місця протиправних дій та оперативно на них реагувати. Це допомагає керівнику операції об'єктивно здійснювати аналіз ситуації та своєчасно приймати рішення на використання (маневр) силами та засобами.

На сучасному етапі в державі залишається актуальною ситуація антитерористичної спрямованості. Тут не завжди потрібні велика дальність чи протяжність польоту, але можливість зависання над визначеними об'єктами при невеликому розмірі є доречною.

Наприклад у Великій Британії системи поліцейського спостереження за цивільним населенням є одними із високорозвиненими в світі та використовуються органами поліції для переслідування злочинців. За оцінками експертів цей вид припинення правопорушень значно дешевший ніж використання такої техніки, як гелікоптер та автомобіль.

Придбання і обслуговування безпілотних систем в багатьох випадках менш затратно, порівнюючи переслідування злочинців з використанням гелікоптера та поліцейських машин

одночасно, до того ж використання БПЛА ні в якому разі не загрожує життю та здоров'ю правоохоронця.

Про перше успішне використання безпілотних систем поліцією Великої Британії стало відомо ще в 2010 році, коли за допомогою квадрокоптера оснащеного системою відеоспостереження та тепловізійною камерою правоохоронці на сході Англії знайшли в умовах недостатньої видимості авто злочинця. Подібні квадрокоптери використовуються і по теперішній час.

У 2016 р. мерія міста Дубай запустила в небо дрона-поліцейського, основним завданням якого стало стеження за екологічним порядком в місцях відпочинку і пустелі [12].

Ізраїльська компанія Laser Detect Systems (LDS) представила на виставці HLS&Cyber Expo в Тель-Авіві перший в світі безпілотник SpectroDrone, оснащений датчиками для пошуку вибухівки і саморобних вибухових пристроїв з безпечної відстані. Безпілотник використовує лазерну систему виявлення вибухівки та інших небезпечних матеріалів в газах, рідинах, порошках з відстані в кілька кілометрів [12].

Слід зазначити, що існує невирішене питання несанкціонованого використання безпілотних систем в повітряному просторі України, яке потребує додаткової уваги.

Висновки. Таким чином, виходячи з проаналізованого позитивного досвіду використання безпілотних систем закордонними країнами, можна стверджувати, що використання БПЛА значно підвищить управління силами і засобами гвардії під час виконання спеціальних завдань, а саме:

- повітряне спостереження під час проведення масових заходів різного характеру з метою недопущення масових заворушень;
- повітряний моніторинг стану правопорядку на маршрутах патрулювання з метою виявлення та припинення правопорушень;
- корегування процесу переслідування зловмисників під час втечі та його затримання;
- проведення розвідки в своїх інтересах та взаємодіючих органів;
- моніторинг смуги відповідальності під час виконання завдань на державному кордоні;
- пошук осіб які зникли безвісти за особливих обставин у разі залучення до пошукових заходів;
- спостереження (зависання) над об'єктом (об'єктами) під час проведення спеціальних операцій та інше.

Список літератури:

1. Членство у FIER дозволить українським нацгвардійцям збагатити досвід роботи у кризових ситуаціях. [Електронний ресурс]. URL: <https://uacrisis.org/uk/41804-technik-ngu> (дата звернення 05.05.2023).
2. Юрасов С. Урожайный 2015-й. ТОП-10 украинских технологических прорывов Юрасов. Лига.Бизнес. – 2015. [Електронний ресурс]. URL: <http://biz.liga.net> (дата звернення 07.03.2023).
3. Кузьменко Є. В. Проблеми правового регулювання застосування безпілотних літальних апаратів у правоохоронній діяльності Національної поліції України. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ, 2016. № 4 (101). С. 82–88.
4. Глотов В.М. Аналіз можливостей застосування безпілотних літальних апаратів для військових цілей. Гуніна А., Телешук Ю. Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва НУ “Львівська політехніка”, 2017. № 1 (33). С. 139–146.
5. Трубников Г.В. Беспилотные летательные аппараты и технологическая модернизация страны. Воронцов В.В. Экспорт вооружений, 2009. № 4. С. 11–20.
6. Мовчан А.В. Використання безпілотних літальних апаратів у діяльності правоохоронних органів. Мовчан М.А. Соціально-правові студії Науково-аналітичний журнал, Львів – 2020. Випуск 3 (9). С. 104–110.
7. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення 07.03.2023).
8. Про затвердження Інструкції із застосування військовослужбовцями Національної гвардії України технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото і кінозйомки, відеозапису, засобів фото і кінозйомки, відеозапису: наказ Міністра внутрішніх справ від 13.01.2021 р. №12.
9. Галузі майбутнього: як безпілотники підкорюють Україну. URL: <https://mind.ua/publications/20187343-galuzi-majbutnogo-yak-bezpilotniki-pidkoryuyut-ukrayinu> (дата звернення: 03.03.2023).
10. Головань О.М. Перспектива використання безпілотних літальних апаратів підрозділами Національної гвардії України під час охорони громадського порядку. Тробюк Д.В. *Збірник наукових праць ХУПС*. 2019. № 2 (60). С. 43–47.
11. Застосування безпілотних літальних апаратів у воєнних конфліктах сучасності. Ю. К. Зіатдінов, М. В. Куклінський, С. П. Мосов, А. Л. Фещенко та ін. під ред. С. П. Мосова. К. : Києво-Могилянська академія, 2013. 248 с.
12. Наша служба и опасна и трудна. Дроны на службе правоохранительных органов. URL: <https://iot.ru/gadzhety/nasha-sluzhba-i-opasna-i-trudna-drony-na-sluzhbe-pravookhranitelnykh-organov> (дата звернення 08.03.2023).

Holovan' O.M., Hridina K.O. PROSPECTS FOR THE USE OF UNMANNED AERIAL VEHICLES BY UNITS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE DURING THE PERFORMANCE OF SPECIAL TASKS

The article analyzes the use of unmanned aerial vehicles by law enforcement agencies of foreign countries with a view to identifying promising areas for the use of such systems by the National Guard of Ukraine while performing special missions and operations. Given that the development of the Ukrainian state and Ukrainian civil society in the twenty-first century and its orientation towards the European direction involve the direct implementation of the most relevant achievements of scientific and technological progress, our country has become a member of the Association of Gendarmerie and Police Forces of Europe and the Mediterranean FIER (from the first letters of the founding countries: France, Italy, Spain (España) and Portugal). Consequently, the National Guard of Ukraine continues to reform and integrate the best practices of European countries where the use of the latest technologies is an important component of law enforcement missions and operations. Unmanned technologies are among the most advanced technological breakthroughs. Thus, in recent years, Ukraine has rapidly caught up with industry leaders (the United States and Israel) and entered the top 3 countries in the world for the development of drones – unmanned aerial vehicles remotely controlled (piloted) by operators or so-called external pilots. The National Guard of Ukraine prioritizes the use of UAV in the areas of responsibility for such purposes as a situation monitoring, data collecting and recording when providing public order protection; on rallies and marches; conducting aerial reconnaissance forward of friendly forces; identifying the state of security at the protected facilities. Also, unmanned aerial vehicles can be effectively used to inspect the state border area, the special operation area, and the mass gatherings area.

Key words: special missions and operations, state and public security, unmanned aerial systems, the National Guard of Ukraine.